

Ma este a Royal kávéházban

Én nem vagyok egy érdekes ember... (?)

A fenti címet *Szűts István* maga választotta műsorához, csakhogy a három ponttal lezárva, azaz kijelentő módban. Kérdéssé az estek szerkesztője változtatta; erre a főszereplő szerényen tiltakozott — így került a kérdőjel zárójelbe.

Szűts István orvos, hirdeti a meghívó. A Doktor Úrnak viszont nincsenek páciensei, nem rendel, nem vizsgál, nem kezel — nem gyógyít meg senkit. Szakmai eredményei is olyan újítások, melyek inkább vegyészmérnökre lehetnének jellemzőek.

Ugyancsak a meghívóból tudhatjuk: zongorán közreműködik *L. Somogyvári Alíz*. A Doktor Úr ugyanis énekel. Nem úgy, ahogy lelkes amatőrök erőlködnek, vagy ismert személyiségek bizonyos műsorokban valami mással próbálkoznak a publikum elé lépni — ő ugyanis a széles közönség előtt elsősorban énekesként ismert számos opera- és oratóriumszerepe révén. A mai este „főhivatásával összefüggő” műsor-számokkal készül.

Aktív előadói tevékenysége mellett aktív zeneelvezető. Óriási hanglemeggyűjtését viszont nem csak a maga örömeire tartja, sokféle formában megosztja másokkal. A Szegedi Hanglemeggyűjtőklubban, előadásain, új típusú műsoraiban (Operadiszkó, Gyertyagyújtás) sokan személyesen is megismerték, de az ő válogatása volt a Dugonics téri zenélő szökökút több programja is.

Orvosi hivatásán, énekesi és ismeretterjesztői tevékenységén kívül fotós, filmes, játékvezető, műsorvezető, színpadvezető (díszlet- és jelmeztervező, -kivitelező, rendező, berendező, kellékes, sűgő), színpadi szerző, zeneszerző stb.

Hogyan alakult ki ez a szerteágazó pálya, hogyan függnek össze ezek a szerepek egy érdekes (?) ember személyiségében? — kellemes kávéházi beszélgetésre, jó szórakozásra invitálja a kedves közönséget a házigazda,

Gyüdi Sándor

Radikális hétvége

Végre! — szoltam, többde-magammal, mikor kézbesítették a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsa titkárságának értesítését: április 8-án megalakult az Anyanyelv-ápolók Szövetsége. Mely célul tűzi ki az anyanyelv ápolását és védelmét, összegezve a Beszélni nehézmozgalomtól kezdve minden hasonló kezdeményezés tapasztalatait, a továbblépés igényét vetítve az érdekeltek elé. Melyek körében legnagyobb számmal a nevelők képviseltetik magukat, vállalt életprogramjuk arányában.

Április nyolcadikán felutaztam Budapestre. A HNF Belgrád rakparti székházában zárt ajtók fogadtak. Nosza, a Felszabadulás téri földalatti megállója körbe telefonáltam a várost. Reménykedve, az órámat kímélve. Tizenegyor adtam fel a harcot. Sem a Népköztársaság útján, sem az V. kerületi székházban nem tudtak semmit. Aktivizáltam két íróbarátomat, akikről kiderült, amennyiben biztosat tudok, abban a pillanatban indulnak ők is... Végül a székház portás bácsija világosított fel: nincs „kiírva” a Szövetség megalakulása, s nem én vagyok az első érdeklődő...

*

A belpolitikai életben lényeges felértékelődés előtt állnak a szombatok. Vége a langyos hétvégéknek! Az új, független szervezetek ugyanis javarészt munkaidőn túl politizálnak — ezt jelzi az a tény is, hogy az MSZMP április 8-ra, szombatra próbálta tető alá hozni az előkészítő kerekasztal-tárgyalást, amelyen azonban a nyolc független szervezetet tömörítő Ellenzéki Kerekasztal nem vett részt. A Hazafias Népfőnt képviselői ellenben igen. Talán emiatt maradt el az Anyanyelv-ápolók Szövetségének a megalakulása?

A hoppon maradt újságíró nem adja fel egy csernyén; rögevest új téma kereskedésbe kezdtém. Előző este a Váci utcai Nemzetközi Kereskedelmi Központban írásom címét is befolyásoló kijelentésre ragadtatta magát az olasz Radikális Párt képviselője: április 22. és

26. között Budapesten tartják soron lévő, 35. kongresszusukat. Ismeretes: ennek a pártnak a tagja a Husikának nevezett Staller Ilona — újabb alkalom lesz ez, föltételezett szereplése révén, a közvélemény megosztására... Ez az önmagát transznacionálisnak minősítő párt a határok nélküli Európa felépítését tekinti céljának. Április végi tanácskozásuk a radikális külsőségeket nem fogja mellőzni. Marco Panella, az Olasz Radikális Párt egyik vezetője szerint a jövő Európáját egyetlen közös parlamentnek felelős kormány irányítja majd... — az úriember kinézésű Panella különben Strasbourg Európa Parlament tagja, véleménye említésekor ezt nem árt tisztázni.

*

Az általam tervezettel szemben, nyilvánvalóvá vált, a hétvégém radikálisan átalakult. A továbbiakban ilyen radikális szemüvegen át vettem megügyre a főváros életét.

A Március 15. térre egymás után sorjázta be a nemzetközi turista ügynökségek buszai. A megszokott jugoszlávai járatok utasai otthonosan mozogtak, szempillantás alatt eltűntek a környező utcák forgatagában. Az NSZK-beli Gerald ügynökség üde és megfontolt partnerei nem siettek, de ők is szétszéledtek, hamarabb, mint a korábban érkező szovjet turisták. Akik nemzetiségüket tekintve oroszok voltak és moszkvaiak. Ragaszkodtak a csoportok induláshoz, s rögtön feltűnt, hogy peresztrojka öltözközköbükben megálltak az első könyvesstand előtt, s hosszasan, glasznosztyos légkört árasztva forgatták a kiadványokat. Az egyik elárúsító — bölcsezség lehet az istenadta — oroszul kínálta a portékát, de csak a várostérképeknek volt kellejtje. Az Egyetem presszóban közben a kávé szűrcsölő arabok dollárt váltottak forintra — a Váci utcai adidas üzlet előtt 72-en álltak sorban, közülük 43-nak Adidas márkájú cipő volt a lábán, egy élelmes fiatalember az univerzális zöldségszeletelőt kínálta, kevés sikerrel — Talán már zöldségünk

Díjkiosztás

Díjkiosztással és a díjazott filmek bemutatásával ért véget vasárnap Szombathelyen a 36. országos amatőrfilm- és videofesztivál. A fesztivál nagydíját, egyben a Balázs Béla Filmstúdió filmkészítésre jogosító keretösszegét a zsűri Mészáros Róbert szegedi elsőfilmnek ítélte oda, *Russland* című művéért. Első díjat kapott a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Vizuális Brigádja a *Kikészítógyár* című dokumentumtűdért. Második díjas lett a szentesi amatőr filmklub két tagjának, Szőke Andrásnak és Dobos Máriának *Citromdisznó* című játékfilmje. Három harmadik díjat osztottak ki, a díjazottak: Kotnyek István Nagykanizsáról, Sulyok Kálmán Tatabányáról és három szombathelyi amatőrfilmes, Váradi Gábor, Murai Gábor és Poitinger Andrea.

A fesztivál idején tartotta közgyűlését a Magyar Amatőrfilm- és Videó Szövetség. Több ponton módosították a szervezet alapszabályát. Megváltoztatták az elnevezést is, így a szervezet neve mostantól Magyar Független Filmesek és Videósok Szövetsége.

sincs? Aztán, visszaindulás előtt, még szemtanúja lehettem az Orient Expressz befutásának; a Kolozsvár—Nagyvárad felől érkező gyorsvonatot (s kevés utasát) a Püspökladány névre keresztelt dízelmozdony röptette idáig. Rajta a város címerével, az egy lábon álló golyával... Szűrös Mátyás szülővárosa említésével így zárom e radikális hétvége élményeit.

Az Anyanyelv-ápolók Szövetségének a megalakulására azért fel utazok még egyszer.

Pataki Sándor

Jutalom Jónásnak

A kitüntető oklevélen ez áll:

„A Nemzetközi Gyermekkönyv Tanács (IBBY) Magyar Bizottsága a tagszervezeteket képviselő bíráló bizottság javaslatára Az év gyermekkönyv-illusztrációja 1988. kitüntető címet Richter Ilonának ítélte Egy cseppben a tenger című könyvéért. Budapest, 1989. április 2-án, Hans Christian Andersen születésnapján, a gyermekkönyvek nemzetközi ünnepén.”

A telefon végén Janikovszky Éva József Attila-díjas író, az IBBY Magyar Bizottságának elnöke:

— A Nemzetközi Gyermekkönyv Tanács Magyar Bizottsága 1983-ban alapította Az év gyermekkönyve kitüntető címet és a hozzá kapcsolódó — sajnos egyre kevesebbet érő — jutalmat. Az alapszabály értelmében társadalmi zsűri kíséri folyamatos figyelemmel a megjelenő gyermek- és ifjúsági könyveket. Ám az utóbbi időben úgy megszapordtak a gyermekeknek szóló kiadványokat is készítő kiadók, magánakciók és különféle vállalkozások, hogy a pontos és folyamatos évközi figyelem nem elegendő. Ezért tettük közre január végén felhívásunkat az Élet és Irodalomban, kérve a jelentkezéseket, igényelve a gyerekeknek szóló könyvek teljes múlt évi választékának ismeretét. A díjat öt kategóriában ítéljük oda, a jutalom egy-egy kategórián belül megosztható. Az idén a díjazott könyvek a következők: *Ágai* Agnes Nemzedék című verseskötete, *Dániel Anna* Széllóvasok című ifjúsági regénye, *Timár György* A Duna titka és *Kósa Csaba* Esztendő, te vígságszerző című ismeretterjesztő munkái. Richter Ilona Egy cseppben a tenger című műve és *Buda István* műfordítása, A láthatatlan tolvaj című kazah népmesekötete.

— Milyen indoklással szavazta meg a zsűri az illusztrációs díjat a Szegeden élő Richter Ilona grafikusművésznek?

— Nézze, Richter Ilona munkássága annyira egyedül-

álló, olyan egyszeri világcsoda, olyan egységben él szöveg és rajz, tudományosan is megalapozott s mégis megragadóan lírai, hogy kétség sem fért díjazásához. Ráadásul ismeretterjesztő műről lévén szó: unikum. Így aztán vita nélkül, egyhangúlag döntöttünk könyve mellett. Ráadásul napjaink dolga, amikor az emberi kapcsolatok devalválódnak, a hagyományos értékek inflálódnak, felértékelődik minden olyan dolog, amiről őszintén, hátsó gondolatok mellőzésével lehet jól mondani. Richter Ilona könyve, egész pályája és személyisége ilyen.

Richter Ilona Munkácsy-díjas grafikusművésszel már a Retek utcai otthonban beszélgetek. A panelrengeteg e bensőséges kis szigetén nagyszerű dolog, amiről őszintén, hátsó gondolatok mellőzésével lehet jól mondani. Richter Ilona könyve, egész pályája és személyisége ilyen.

— A modern tudományos illusztráció módszerének arra kell törekednie, hogy a művész megközelítse a tudományos problémák lényegét, ugyanakkor a grafikai lehetőségek fel-tárásának, célszerű ábrázolások példatárát nyújtsa. Feladatköre ott kezdődik, ahol a fotó lehetősége lezárul. A fotó a mai tökéletes technikai szintjén korszerű segédeszköz, alkalmazása bizonyos területeken nélkülözhetetlen. Információi mégsem pótolják minden esetben, csak kiegészítik vagy hitelesítik a megfigyelé-

sen alapuló rajzi rögzítéseket. A legjobb fotó is megmarad az egyedi jelenség ábrázolásának szintjén, tipizálásra alkalmatlan. Erre csak az ember képes!

A harmadik terület a gyermekvilág. Könyveinek mindegyikét maga írta, maga rajzolta. Bizonyára sokaknak okozott örömet a *Pandi*, a *Homokország*, a *Úton-úfélen*, a *Virágok*, a *Termések* és a tavaly megjelent *Egy cseppben a tenger*. Ennek főhőse Jónás, a kis remeterák. Különös történetei elvezetik a fogékony gyerekeket olvasókat a Földközi-tenger apró, csak mikroszkóp alatt fel-tárlakozó élővilágába. Post a *Pandi* és a *Homokország* újabb kiadásait készíti elő, új formában, még inkább a szöveg és a kép tökéletes harmóniájára törekedve.

— Rendkívül fontosnak tartom, hogy a gyerekek megismerjék és szeressék a természetet. Ők a földkerekségnek és a föld védelmének örökösei. Lelki és szellemi felkészítésük generációnk kötelessége és gondja. A gyermek és a természet viszonyát az élmény és a tudásvágy jellemzi. Tanítani, természetet értő, szerető, féltő emberré nevelni az élmény és a tudás eszközével lehet. Ezek között az első és alapvető: a könyv. Ezért a természetismeretű gyerekkönyveket ugyanolyan komoly felkészültséggel kell illusztrálni, mint írni. Vigyáznunk kell, hogy feleslegesen öncélú grafikai hatásokkal ne fedjük el a lényegét. Ugyanakkor óvakodjunk a tankönyvszerű, oktató jellegtől is. Ennek érdekében hangsúlyozzuk és tekintjük minden vonatkozásban elsődlegesnek a „típust”. A típus az, ahol a könyv többet adhat a filmnél, a rajz a fotónál. Ezek az első, megtalált igazságok a legmélyebbre tapadnak. Földünknek, növény- és állatvédelmünknek alapját és a sorsát jelentetik.

Tandi Lajos

Dokumentumok kerestetnek

Fricsay Ferenc-emlékünnepekre készül Szeged

Ebben a *totális átmenetiségben*, amiben élünk, jó meglátni, hogy *vannak még a múltbeli értékeknek hivatott őrzői*. Például mindazok, akik Szegeden mostanában azon fáradoznak, hogy méltóképpen megemlékezhessünk a nyáron *Fricsay Ferenc* születésének 75. évfordulójáról. Közöttük van *Mihály József*, aki éveken át sokat tett a tábor szellemi-kulturális életének pezsgéséért (legutóbb éppen egy hete halottam emlegetni a nevét, a Molnár-dixieland jubileumán, hiszen az általa vezetett művelődési ház is befogadta-támogatta egy időben a dzsessz-együttest.) Mióta nyugdíjas, számtalan érdekes hobbijának hódol, és fáradhatatlanul ügyködik, levelez, tárgyal: Fricsayért. Pontosanban azért, hogy a város zenekedvelő polgárai tudják az itt szerveződött zenei élet múltját, ismerjék, tisztelhessek csillagait. Hiszen a *hagyománynak teremő ereje* is van, s most, a szellemi leépültség közepette, amikor a kultúra és a műveltség becse eltűnőben, meg kell ragadni minden kapaszkodót, ami segíthet életidegen folyamatok megakasztásában, visszafordításában; ami segíthet egy *másik életminőség* létrehozásában; amihez viszont *kulturált emberek* szükségeltetnek — mindenütt a világon.

A hosszúra sikeredett bevezető mondatok egy *felhívás* elé íródtak: a Fricsay-évfordulóra

készülődők — több más program mellett — *emlékkiállítás* szeretnének, amelyek fősorozatnak a karmesterről és munkásságáról föllelhető dokumentumokat. Ezért: akinek bármilyen emléke van az 1934-től 10 évig Szegeden működött Fricsay Ferencről, kérjük, vegye föl a kapcsolatot a Somogyi Könyvtár zenei részlegében *Tóthné Pattogató Judittal*, aki a kiállítás anyagát összegyűjti. Természetesen nemcsak a világhírű karmester szegedi éveinek emlékeire gondoltak; bár Fricsay sajnálatosan rövid életében viszonylag hosszú periódusnak számít, amit az itteni katonazenekar élén, s a filharmonia karnagyaként eltöltött.

Az apa — Fricsay Richárd katonazenekari főkaparnagy — nyomdokaiban járó zeneakadémista (tanulóidejében *Habay Jenő* volt a főigazgató, *Dohnányi Ernő* és *Bartók Bélánál* tanulhattak a zongoristák, *Kodály Zoltán* és *Weiner Leó* tanították a komponálást), aki miután zongorázni, hegedülni, klarinézni megtanult, a rézfúvós és az ütőhangszerekkel is megismerkedett, zeneszerzést tanult, s a nagy magyar mestereken kívül sűrűn találkozhatott külföldiekkel, hiszen „akkoriban *Mengelbert* és *Weingartner*, *Kleiber* és *Schuricht*, *Furtwängler* és *Klemperer*, valamint *Bruno Walter* adták egymás kezébe a karmesteri pálcát” az akadémiai kon-

certeken — Magyarország második legnagyobb városában páratlanul színvonalas zenei életet teremtett. „*Már akkor éreztem, hogy nemsokára eljön az idő, amikor kicsiny hazánk szűk lesz számára... Hallgatta, tanulta, elemezte nagy kortársait, de még véletlenségből sem utánozta... Senkihez sem hasonlítható új stílusa magával ragadta a vezényelt zenekart éppúgy, mint közönségét. Mindenki érezte, hogy valami új, elmét-lelket gyönyörködtető, tiszta szép muzsikát kap. Élményt, mely feledhetetlen*” — írta róla *Platthy Pál* vezérezredes, akinek életútja többször is összefonódott Szegeddel is, Fricsaynak pedig nem egyszerűen parancsnoka, hanem barátja volt a művelt, zenekedvelő (s Újvidéknél a megszálló

németekkel egyedül harcba bocsátkozó) főtiszt. Akit aztán — miután az 50-es években mindenétől megfosztották és kitelepítették — a világhírűvé vált Fricsay élete végéig segített — külföldről.

Amint *Carelli Gábor* Mihály Józsefnek nemrég küldött leveléből kiderül, a *Fricsay-évfordulóra az egész művelt világ készül*: Salzburg, Berlin, Bécs — működésének fontos helyszínei — rendez ünnepséget tiszteletére a nyáron, kiadják újra a lemezeit. Szegeden Mihály Józseffel (aki egészen fiatalon, brácsán játszott Fricsay zenekarában, s élményei olyan elevenek, hogy mesélés napjain élvezet hallgatni) együtt reménykedünk: itt is *mélto* emlékünnepekerekedhet...

S. E.

Gyermekérdekek fóruma

A gyermekek sajátos érdekeinek képviseletére megalakult a Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma szombaton Budapesten, a KISZ Budapesti Bizottsága Mozgalmi Propaganda Centrumában. Az alakuló ülésen összegyűlt neves pszichológusok, orvosok, újságírók és más, a felnövekvő nemzedékért társadalmi munkát vállaló felnőttek megvitatták és elfogadták a szervezet alapszabályát. Megválasztot-

ták a vezetőséget — társelnököket, titkárokat — és az ellenőrző bizottság tagjait is.

A fórum — az elfogadott alapszabály szerint — tenni kíván ezért, hogy a politikai, gazdasági, kulturális, egészségügyi és más döntések előkészítése és megvalósítása során érvényesüljenek a gyermekek érdekei. Mindezt az ENSZ Gyermeki Jogok Nyilatkozatával és konvenciójával összhangban szándékozik elérni